

Informatiebrochure

Wet op de jeugdzorg

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Inhoud

Voorwoord	1
1 Waarom de Wet op de jeugdzorg?	2
Achtergronden van de wet	2
Wat is jeugdzorg?	2
Voor wie is de jeugdzorg?	2
Uitgangspunten	3
2 Verantwoordelijkheden	5
De plaats van bureau jeugdzorg in de keten	5
Afstemming in de keten	6
3 Wat betekent de wet voor ...?	8
De positie van de cliënt	8
De gemeenten	9
De verwijzers	9
Het bureau jeugdzorg als toegang tot de jeugdzorg	10
Het Advies- en meldpunt kindermishandeling	10
De uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen	11
De uitvoering van de jeugdreclassering	11
De zorgaanbieders	12
De justitiële jeugdinrichtingen	13
4 Toezicht en handhaving	14
5 Meer weten?	15

Voorwoord

Samen met u is de afgelopen jaren hard gewerkt aan de vernieuwing van de jeugdzorg. De Eerste Kamer heeft de Wet op de jeugdzorg op 20 april 2004 aangenomen. Dit is een belangrijke stap in het vernieuwingstraject. De Wet op de jeugdzorg is op 1 januari 2005 van kracht geworden.

De wet moet leiden tot meer cliëntgericht werken in de jeugdzorg; de werkelijke behoefte van de jongere en zijn opvoeder moet meer centraal staan. En tot minder bureaucratie en (daardoor) betere prestaties. Althans, als alle partijen de uitvoering van de wet goed oppakken. Samenwerking tussen provincies, gemeenten, zorgverzekeraars, zorgaanbieders en de bureaus jeugdzorg is noodzakelijk.

Deze brochure is eerder in 2003 uitgegeven. Nu de wet definitief in werking treedt, geeft deze herdruk een geactualiseerd overzicht van de veranderingen die de wet met zich meebrengt.

Wij hebben er alle vertrouwen in dat wij samen een slagvaardige invulling kunnen geven aan de nieuwe wet. En daarmee aan een goede en effectieve jeugdzorg.

Succes!

Den Haag, januari 2005

de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
drs. Clémence Ross - van Dorp

de Minister van Justitie,
mr. Piet Hein Donner

1 Waarom de Wet op de jeugdzorg?

Achtergronden van de wet

De Wet op de jeugdzorg is een belangrijke stap naar een meer cliëntgerichte, samenhangende jeugdzorg. De bouwstenen voor de nieuwe wet dateren uit 1994, toen het kabinetsstandpunt 'Regie in de jeugdzorg' verscheen. Het kabinet besliste toen dat er in iedere provincie één toegang tot alle voorzieningen voor jeugdzorg moest komen: het bureau jeugdzorg. Ouders en jeugdigen kunnen dan op één plaats terecht bij ernstige problemen met opvoeden en opgroeien.

Tussen 1994 en 1998 is door het hele land een begin gemaakt met het oprichten van de bureaus jeugdzorg. De regering besloot deze en andere ontwikkelingen in 1998 te verankeren in een wet. De Wet op de jeugdhulpverlening zou daarmee verdwijnen. In nauw overleg met belanghebbenden is een beleidskader opgesteld voor de nieuwe wet, de Wet op de jeugdzorg - en in 2001 is het wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer. De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel op 20 april 2004 aanvaard. Op 1 januari 2005 is de nieuwe wet in werking getreden.

Wat is jeugdzorg?

Jeugdzorg bestaat uit alle zorg aan ouders en kinderen om ernstige opgroei- en opvoedproblemen op te lossen. De zorg kan in het gezin of elders, bijvoorbeeld bij een zorgaanbieder (jeugdzorginstelling) geboden worden. De zorg kan enkele uren per week zijn gedurende een paar maanden, maar het kan ook beter zijn dat het kind voor korte of langere tijd niet in het eigen gezin woont. Het kind verblijft dan in een instelling of een pleeggezin.

Dit brede scala van gespecialiseerde hulp wordt vanuit verschillende wettelijke kaders betaald, dus niet alleen vanuit Wet op de jeugdzorg. Jeugdzorg omvat immers:

- Provinciaal gefinancierde zorg - voorheen 'jeugdhulpverlening' (Wet op de jeugdzorg)
- Jeugd geestelijke gezondheidszorg (AWBZ)
- Zorg voor licht gehandicapte jeugdigen (AWBZ)
- Civiele plaatsingen in justitiële jeugdinrichtingen (Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen)

Voor wie is de jeugdzorg?

Een belangrijke vraag is: voor wie is de jeugdzorg bestemd op grond van de Wet op de jeugdzorg? Jeugdzorg is voor jeugdigen tot 18 jaar* met ernstige opgroei- en opvoedproblemen en die niet te helpen zijn via de *algemene* voorzieningen zoals onderwijs, jeugdgezondheidszorg of het maatschappelijk werk. De jeugdzorg is er ook voor hun ouders of opvoeders.

Daarbij past een kanttekening: hulp komt niet zonder meer, er wordt ook gekeken wat

* Jeugdzorg aan oudere jongeren (tot 23 jaar) is mogelijk wanneer het bureau jeugdzorg het noodzakelijk vindt om de hulp bij opgroei- en opvoedproblemen voort te zetten.

het gezin en de omgeving zelf aan het probleem kan oplossen. Zo kan een relatief klein probleem gezinnen met weinig draagkracht ernstig ontregelen. Andere gezinnen met meer draagkracht kunnen, met hulp van de omgeving, ernstige problemen juist goed het hoofd bieden. Kortom, bij de beoordeling of jeugdzorg noodzakelijk is, kijkt het bureau jeugdzorg goed naar wat het gezin en de omgeving aan kan.

Uitgangspunten

De Wet op de jeugdzorg heeft twee doelen: betere zorg voor jeugdigen en hun ouders, de cliënten van de jeugdzorg en het versterken van hun positie. De cliënt staat centraal in een meer transparant, eenvoudiger georganiseerd stelsel voor de jeugdzorg. Dit uitgangspunt ligt vast in vijf beleidsdoelstellingen. Die zijn:

1 De vraag van de cliënt centraal

De jeugdzorg ging voorheen uit van wat zelfstandige instellingen en voorzieningen aanbieden. De Wet op de jeugdzorg heeft een ander vertrekpunt: de vraag van de cliënt staat centraal. Daardoor krijgt de jeugdige eerder de zorg die past bij zijn behoefte.

2 Recht op jeugdzorg

De nieuwe wet kent een belangrijk juridisch verschil met de oude Wet op de jeugdhulpverlening: een jeugdige heeft voortaan een aanspraak op zorg (recht op zorg) wanneer het bureau jeugdzorg hiervoor een indicatie gesteld heeft. Deze zorg moet aan bepaalde voorwaarden voldoen. Zo moet ze 'op tijd' en 'op maat' beschikbaar zijn voor de cliënt.

3 Eén centrale, herkenbare toegang tot de jeugdzorg

Voorheen beoordeelden diverse instanties het verzoek om hulp. Ouders en jeugdigen die problemen hadden, wisten daarom niet goed bij welke instantie of instelling ze terecht konden. Bovendien verwezen deze instanties vaak door naar hun eigen (sectorale) voorzieningen. Jeugdigen kregen hierdoor niet altijd de juiste hulp. Dat is de reden om een onafhankelijk bureau jeugdzorg in te stellen. Dat is voortaan de centrale toegang tot alle jeugdzorg en doet als enige – onafhankelijke – instelling de beoordeling van het verzoek om hulp (indicatie).

4 Integratie van Advies- en meldpunten kindermishandeling, de (gezins)voogdij en de jeugdreclassering in het bureau jeugdzorg

Het bureau jeugdzorg is er niet alleen voor ouders en jeugdigen die zelf om hulp vragen, maar ook om jeugdigen te beschermen die niet om hulp (kunnen) vragen. Voogdij, gezinsvoogdij en jeugdreclassering zijn voortaan onderdeel van het bureau jeugdzorg. Dit geldt ook voor het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK).

5 Introductie van gezinscoaching

De Wet op de jeugdzorg regelt gezinscoaching. Gezinnen met verschillende problemen (bijvoorbeeld financiële schulden, verslaving en opvoedingsproblemen) worden vaak omringd door veel hulpverleners. Sommige gezinnen verliezen daardoor het overzicht op hun eigen situatie. Ook de hulpverlenende instellingen weten niet altijd wie welke

bijdrage levert en wie waarvoor verantwoordelijk is, waardoor soms langs elkaar heen gewerkt wordt. De gezinscoach zorgt dat de verschillende vormen van hulpverlening op elkaar worden afgestemd en ondersteunt waar nodig het gezin. Bij ernstige opgroei- en opvoedingsproblemen zorgt het bureau jeugdzorg ervoor dat het gezin een gezinscoach krijgt. In andere situaties doen de gemeenten dat.

2 Verantwoordelijkheden

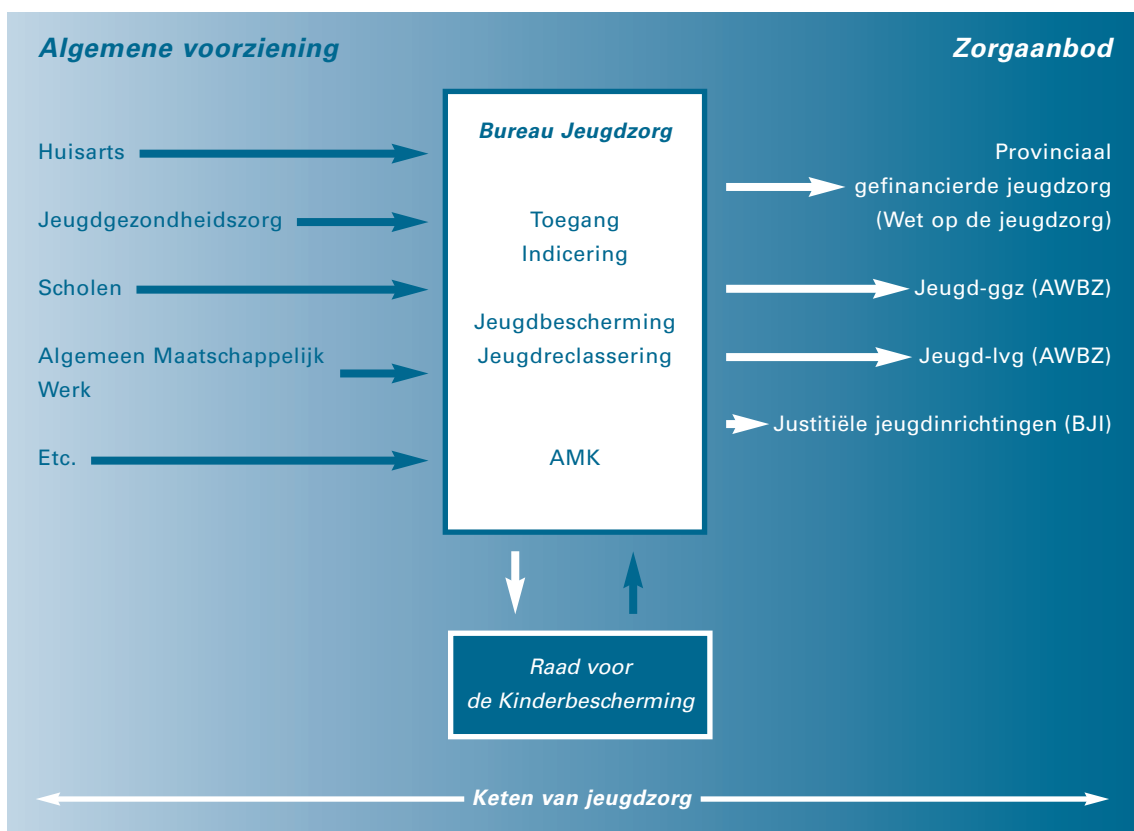
De plaats van het bureau jeugdzorg in de keten

De zorg voor jeugdigen is op te vatten als een keten die bestaat uit verschillende schakels. Ouders zijn zelf als eerste verantwoordelijk voor de opvoeding. Ze krijgen steun van algemene voorzieningen – zoals scholen en consultatiebureaus – om hun kinderen in zo goed mogelijke omstandigheden op te laten groeien. Wanneer toch ernstige problemen ontstaan, dan kan het bureau jeugdzorg om hulp gevraagd worden. Het bureau beoordeelt het verzoek en beslist of jeugdzorg nodig is (indiceren). Het bureau jeugdzorg stelt de indicatie voor:

- Zorg gefinancierd door provincies (voorheen ‘jeugdhulpverlening’)
- Jeugd geestelijke gezondheidszorg
- Civiele plaatsingen in justitiële jeugdinrichtingen
- En op termijn zorg voor licht gehandicapte jeugdigen

Deze jeugdzorg wordt vervolgens uitgevoerd door een zorgaanbieder.

De keten van jeugdzorg

De volgende partijen zijn verantwoordelijk voor de schakels in de keten:

Gemeenten

De gemeenten hebben de preventieve en signalerende rol. Zij moeten met hulp van de algemene voorzieningen ernstige opgroei- en opvoedproblemen zo veel mogelijk voorkomen en anders de problemen tijdig signaleren. Gemeenten voeren de regie op het lokale jeugdbeleid, alhoewel zij niet altijd verantwoordelijk zijn voor de algemene voorzieningen. Meer informatie over de rol van de gemeenten staat in hoofdstuk 3.

De provincies en grootstedelijke regio's

De provincies en grootstedelijke regio's zijn verantwoordelijk voor het bureau jeugdzorg en de zorg waarop aanspraak bestaat op grond van de Wet op de jeugdzorg. Zij ontvangen hiervoor het noodzakelijke geld van het Rijk, in de vorm van twee doeluitkeringen: één voor het zorgaanbod (de hulp) en één voor het bureau jeugdzorg. Aan de doeluitkering van het bureau jeugdzorg voegt de minister van Justitie de middelen voor de uitvoering van de jeugdbescherming en de jeugdreclassering toe. De zorgverzekeraars doen dat voor de indicatiestelling voor de jeugd geestelijke gezondheidszorg.

De zorgverzekeraars

De jeugd geestelijke gezondheidszorg en de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen worden betaald uit de AWBZ. Voor deze vormen van zorg zijn volgens de AWBZ niet de provincies maar de zorgverzekeraars verantwoordelijk.

De rijksoverheid

De rijksoverheid (in dit geval de ministeries van VWS en Justitie) is eindverantwoordelijk voor het gehele stelsel van jeugdzorg. Het Rijk maakt de wetten en regels, de hoofdlijnen van het beleid en stelt geld beschikbaar. Ook gaat het Rijk over het toezicht (zie hoofdstuk 4: Toezicht en handhaving). Tot slot vallen de justitiële jeugdinrichtingen rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie. De Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen regelt de taken en verantwoordelijkheden voor deze inrichtingen.

Afstemming in de keten

Een belangrijk doel van de Wet op de jeugdzorg is dat de afzonderlijke schakels in de keten op elkaar aansluiten. De provincie is hiervoor verantwoordelijk en maakt iedere vier jaar – in nauw overleg met de partners in de keten – een provinciaal beleidskader, waarbij het landelijke beleidskader van het Rijk uitgangspunt is. Het provinciale beleidskader moet voorafgaand aan de vaststelling door Gedeputeerde Staten door het Rijk worden goedgekeurd. Omgekeerd levert de provincie het Rijk de benodigde gegevens die als basis dienen voor dit landelijke beleidskader.

Het provinciale beleidskader geeft de hoofdlijnen voor het beleid van het bureau jeugdzorg in de komende jaren. Verder biedt het een overzicht van het aanbod en de verwachte behoefte aan zorg. Dit gebeurt aan de hand van de gegevens van het bureau jeugdzorg,

de gemeenten, de zorgverzekeraars, het ministerie van Justitie, de zorgaanbieders in de provincie en de Raad voor de Kinderbescherming.

Provincies moeten regelmatig overleggen met de zorgverzekeraars en de gemeenten om ieders aandeel in de zorg goed op elkaar af te stemmen. Dat betekent dat het provinciale beleidskader eveneens beschrijft wat de jeugd geestelijke gezondheidszorg, de gemeenten en de justitiële jeugdinrichtingen doen. Ieder jaar stelt de provincie een uitvoeringsprogramma op. Cliëntenorganisaties mogen vooraf hun mening geven over het provinciale beleidskader en het uitvoeringsprogramma.

3 Wat betekent de wet voor ...?

De positie van de cliënt

De cliënt krijgt een sterkere positie door de invoering van het recht op jeugdzorg. Wanneer het bureau jeugdzorg bepaalt dat de cliënt jeugdzorg nodig heeft, dan legt zij dit vast in een indicatiebesluit. Dit indicatiebesluit geeft een aanspraak (recht) op zorg. De provincie moet zorgen dat de gevraagde zorg er is. Stelt het bureau jeugdzorg vast dat zorg uit de AWBZ nodig is, dan kan de cliënt die opeisen bij de zorgverzekeraars.

De bureaus jeugdzorg moeten – net als de zorgaanbieders – een onafhankelijke vertrouwenspersoon hebben. Deze staat een cliënt met advies en bijstand bij. Ook moeten het bureau jeugdzorg en de zorgaanbieder een klachtenregeling met een klachtencommissie hebben. Cliënten die vinden dat ze onjuist bejegend zijn of het niet eens zijn met de inhoudelijke beoordeling, kunnen klagen bij de commissie. Verder krijgen cliënten meer te vertellen over het beleid van de jeugdzorg. De Wet op de jeugdzorg regelt dat zowel provincies als het Rijk hun beleid met cliëntenorganisaties moeten afstemmen.

De bureaus jeugdzorg en de zorgaanbieders dienen een cliëntenraad te hebben. Eén per instelling is voldoende, een zorgaanbieder hoeft niet voor elk afzonderlijk onderdeel van zijn instelling een aparte cliëntenraad te hebben. De cliëntenraden bewaken het algemene cliëntenbelang. Ze kunnen advies geven over de gang van zaken bij zorgaanbieders en de bureaus jeugdzorg.

De indicatie

Een aanvraag voor jeugdzorg moet voordat de jeugdige achttien jaar is, ingediend worden bij het bureau jeugdzorg. Daarna neemt het bureau jeugdzorg deze aanvraag niet meer in behandeling. Het bureau jeugdzorg kan in het nieuwe stelsel, na zorgvuldige bestudering van mogelijke problemen van een jongere een indicatie afgeven voor jeugdzorg. Dit gebeurt wanneer het bureau jeugdzorg verdere zorg voor een jongere noodzakelijk acht. De jongere en de ouders praten mee over het vaststellen van de indicatie door het bureau jeugdzorg. Samen wordt het probleem omschreven en welke zorg nodig is. Daarbij moet rekening gehouden worden met de levensovertuiging of culturele achtergrond. Na het opstellen van het indicatiebesluit helpt het bureau jeugdzorg de cliënt de juiste zorg te vinden.

De hulpverlening

De zorgaanbieder maakt op basis van de indicatie vervolgens een hulpverleningsplan. Dit plan is een belangrijk instrument in de relatie met de cliënt. Bij het opstellen worden jeugdige en ouders betrokken. Zij weten dus van tevoren wat hen te wachten staat en wat van hen wordt verwacht. De cliënt moet het eens zijn met het hulpverleningsplan en mag zijn dossier inzien. Is de cliënt nog geen twaalf jaar of handelingsonbekwaam, dan moet een ouder of verzorger toestemming geven. Is de cliënt ouder dan twaalf – maar jonger dan zestien – dan moeten zowel de jongere als de ouder of de verzorger instemmen. Er is één uitzondering: bij een maatregel vanuit de kindbescherming is instemming wenselijk maar niet noodzakelijk.

De gemeenten

Het gemeentelijk jeugdbeleid voor opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning is de afgelopen jaren steeds beter van de grond gekomen. In dit pakket zitten bijvoorbeeld het bestrijden van voortijdig schoolverlaten, de jeugdgezondheidszorg en het algemeen maatschappelijk werk. Het gemeentelijke jeugdbeleid wil problemen met opvoeden en opgroeien zo veel mogelijk voorkómen. Zijn er toch problemen dan moeten gemeenten die signaleren, lichte hulp verlenen en in geval van ernstige problematiek verwijzen naar het bureau jeugdzorg.

Gemeenten voeren de bestuurlijke regie over de algemene voorzieningen. Deze algemene voorzieningen zijn het best in staat om vroegtijdig bij kinderen en in hun omgeving problemen te ontdekken. Zij komen dagelijks met deze kinderen in aanraking. Medewerkers van deze voorzieningen hebben soms wel behoefte aan informatie of advies en moeten soms hun deskundigheid verbeteren. Het bureau jeugdzorg geeft hen hierbij steun door bijvoorbeeld deel te nemen in netwerken van scholen.

Gemeenten hebben veel vrijheid om het lokale jeugdbeleid zelf in te vullen, zodat ze rekening kunnen houden met de specifieke lokale situatie. Het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) hebben de gemeentelijke taken met de invoering van de nieuwe Wet op de jeugdzorg nog eens goed tegen het licht gehouden. Waar ligt de grens? De taken van opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning in het gemeentelijk domein zijn de volgende:

- Informatie geven aan ouders, kinderen en jeugdigen over opvoeden en opgroeien
- Signaleren van problemen door instellingen als jeugdgezondheidszorg en onderwijs
- Toegang tot het (gemeentelijk) hulpaanbod, beoordelen en toeleiden naar voorzieningen aan de hand van de 'sociale kaart' voor ouders, kinderen, jeugdigen en verwijzers
- Pedagogische hulp (advisering en lichte hulpverlening), zoals maatschappelijk werk en coachen van jongeren
- Coördineren van zorg in het gezin op lokaal niveau (gezinscoaching)

De vijf functies staan uitgebreid beschreven in de brochure 'Opvoed- en opgroeiondersteuning' van het ministerie van VWS (Den Haag, november 2004).

Het kabinet wil deze taken vanaf 2006 onderbrengen in de nieuwe Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Nu hebben de gemeenten deze verantwoordelijkheden nog op grond van de Welzijnswet.

De verwijzers

Veel medewerkers van de algemene voorzieningen verwijzen nu al naar het bureau jeugdzorg, wanneer zij denken dat jeugdzorg nodig is. Dit gebeurt echter nog niet overal. Soms wordt direct verwezen naar een zorgaanbieder. Dat kan met de nieuwe wet niet meer. Voor deze zorg is dan ook een indicatiebesluit van het bureau jeugdzorg nodig.

Er is één uitzondering. Een huisarts mag nog wel rechtstreeks doorverwijzen naar de jeugd geestelijke gezondheidszorg, wanneer hij een redelijker vermoeden heeft van een ernstig psychische stoornis bij de jeugdige. Deze uitzondering wordt beschreven in het Uitvoeringsbesluit Wet op de jeugdzorg. Deze is te vinden op www.jeugdzorg.nl.

Bureau jeugdzorg als toegang tot de jeugdzorg

Jeugdigen en hun ouders kunnen ook zelf naar het bureau jeugdzorg gaan, wanneer lokale instellingen hun problemen niet kunnen oplossen. Dat beoordeelt dan of er reden is voor hulpverlening.

De nieuwe Wet op de jeugdzorg legt de positie van de bureaus jeugdzorg wettelijk vast. Elke provincie of grootstedelijke regio (Amsterdam, Rotterdam en Haaglanden) heeft voortaan één bureau jeugdzorg. Om de bureaus goed bereikbaar te houden zijn er verspreid over de provincie wel dependances van de bureaus jeugdzorg. Die kunnen (delen van) de taken uitvoeren.

Kerntaak bureau jeugdzorg: indicatiestelling

Het belangrijkste werk van het bureau jeugdzorg is het beoordelen van het verzoek om hulp en de juiste zorg vaststellen. Het beoordelen van de vraag van een cliënt staat dus los van het feitelijke aanbod aan jeugdzorg. Daardoor kan de indicatiestelling onafhankelijk plaatsvinden.

Het bureau jeugdzorg bekijkt óf de cliënt zorg nodig heeft en zo ja welke. Dit leidt in het laatste geval tot een indicatiebesluit, een formeel besluit dat er hulp nodig is. Bij de indicatie kijkt het bureau jeugdzorg ook altijd of gezinscoaching (hoofdstuk 1) nodig is. Het bureau verleent in principe zelf geen hulp, tenzij de hulp van een lokale voorziening nodig is, maar het klantvriendelijker is dat het bureau jeugdzorg die zelf verleent. In die gevallen mag het bureau jeugdzorg binnen maximaal zes maanden gemiddeld vijf gesprekken met de cliënt voeren. Deze gesprekken worden gevoerd op basis van artikel 10 van de wet: *'het verlenen van jeugdzorg waarop geen aanspraak bestaat'* (derde lid onder b).

Het bureau jeugdzorg kan voor verschillende vormen van jeugdzorg indiceren (zie hoofdstuk 2). Het bureau moeten daarom over verschillende disciplines beschikken om te kunnen indiceren voor al deze vormen van jeugdzorg.

Niet alle ouders of jeugdigen komen bij problemen zelf naar het bureau jeugdzorg. Wanneer bijvoorbeeld een onderwijzer of een wijkagent ziet dat een jeugdige in ernstige moeilijkheden dreigt te komen, dan zal bureau jeugdzorg de ouders toch proberen te motiveren om hulp aan te nemen. Gaan de ouders of de jeugdige niet of onvoldoende mee in deze hulp, dan kan een kinderschermingsmaatregel overwogen worden. Het bureau jeugdzorg is in zo'n situatie verplicht de Raad voor de Kinderbescherming in te schakelen. Die doet dan een nader onderzoek en kan de kinderrechter zo nodig om een kinderschermingsmaatregel vragen.

Het Advies- en meldpunt kindermishandeling

Het Advies- en meldpunt kindermishandeling (AMK) wordt onderdeel van het bureau jeugdzorg, omdat een melding van (een vermoeden van) kindermishandeling meestal leidt tot jeugdzorg.

Het AMK is zeven dagen per week dag en nacht bereikbaar. Het landelijke telefoonnummer is 0900 - 1231230.

Het AMK kan zelf contact opnemen met een gezin om te bekijken of er sprake is van kindermishandeling, hulpverlening nodig is en of het nodig is de Raad voor de Kinderbescherming om een onderzoek te vragen. Het AMK mag de noodzaak van een kindbeschermingsmaatregel niet zelf onderzoeken. Dat blijft de Raad voor de Kinderbescherming doen. De rechter besluit of er een kindbeschermingsmaatregel nodig is.

De uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen

Het bureau jeugdzorg voert een door de kinderrechter – op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming – opgelegde kindbeschermingsmaatregel uit. Het bureau jeugdzorg neemt met de nieuwe wet alle taken en bevoegdheden van een gezinsvoogdij-instelling over. Er zijn dus geen aparte voogdij- en gezinsvoogdij-instellingen meer, behalve een specifieke (gezins)voogdij-instelling voor minderjarige asielzoekers.

Ondertoezichtstelling is de meest voorkomende kindbeschermingsmaatregel. De gezinsvoogd houdt in dat geval toezicht op de jeugdige en biedt hulp en steun bij de opvoeding. Dit kan betekenen dat ouders en de jeugdige aanwijzingen krijgen die zij moeten opvolgen. Soms is het beter om het kind (tijdelijk) uit huis te plaatsen. De kinderrechter moet een aparte machtiging afgeven, wanneer de ouders aan deze uithuisplaatsing niet vrijwillig willen meewerken.

De begeleiding is er bij een ondertoezichtstelling op gericht de ouders zoveel mogelijk zelf verantwoordelijk te laten blijven voor de opvoeding. Dat lukt niet altijd. Dan kan de kinderrechter – op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming of sporadisch in acute gevallen op verzoek van het Openbaar Ministerie – de ouders van het gezag ontheffen of uit het gezag ontzetten. Het bureau jeugdzorg krijgt dan meestal de voogdij. Het is formeel dan geheel verantwoordelijk voor de opvoeding van het betreffende kind.

De uitvoering van de jeugdreclassering

Het bureau jeugdzorg is met de nieuwe wet ook de thuisbasis van de medewerkers van de jeugdreclassering. Die medewerkers moeten jeugdigen door hulpverlening (soms onder dwang, met een juridische ‘stok achter de deur’) en begeleiding weer een goede plek in de samenleving geven.

De jeugdreclassering gaat over begeleiding en toezicht in het kader van het jeugdstrafrecht.

Een reclasseringsmedewerker kan in het bureau jeugdzorg de volgende taken krijgen:

- Begeleiden van en toezicht houden op jeugdigen als onderdeel van het afdoen van een strafbaar feit door het Openbaar Ministerie of de rechter. Hieronder valt ook intensieve trajectbegeleiding, waarbij de hulpverlener veel minder jeugdigen begeleidt en dus meer tijd heeft per jeugdige.
- Vrijwillige begeleiding na doorverwijzing door de Raad voor de Kinderbescherming vanwege een proces-verbaal.

- Tenuitvoerleggen van de leertraf sociale vaardigheidstraining
- Begeleiden bij scholings- en trainingsprogramma's (stp)
- Rapporteren en adviseren aan de Raad voor de Kinderbescherming, de rechter en de officier van justitie
- Nazorg bij jeugddetentie

Zorgaanbieders

In het verleden verrichtten de zorgaanbieders zelf de indicatie voor jeugdzorg. Dat doen de bureaus jeugdzorg nu; zij indiceren in typen hulp, zogenoemde functies. De zorgaanbieders moeten – om het zorgaanbod goed aan te laten sluiten op de indicatiestelling – voortaan hun aanbod ook in functies omschrijven. Dat geeft meer flexibiliteit dan vaststaand aanbod. De functies zijn een betere basis voor de overgang naar een meer vraaggerichte zorg waar de hulpvraag van de cliënt voorop staat.

De zorgaanbieders die een contract hebben met de provincie hebben met de nieuwe wet een acceptatieplicht voor cliënten. Heeft een instelling plaats, dan is zij wettelijk verplicht de gevraagde zorg te leveren. De acceptatieplicht van de instelling vervalt alleen bij gebrek aan plaats. In dat geval moet de provincie of het zorgkantoor elders plek zoeken.

Hulpverleningsplan

De indicatie is het uitgangspunt voor het hulpverleningsplan van een zorgaanbieder. Het plan geeft aan 'voor welke problemen en stoornissen' de zorgaanbieder hulp gaat verlenen. Het hulpverleningsplan geeft in ieder geval duidelijkheid over het beoogde hulpverleningsproces, de te behalen doelen en de evaluatiemomenten. In het geval van verscheidene zorgaanbieders staat in het plan wie de zorg coördineert. De cliënt heeft uiteindelijk één hulpverleningsplan, ook al zijn er meerdere zorgaanbieders betrokken. Is de cliënt akkoord met het hulpverleningsplan dan kan de zorg beginnen.

De zorgaanbieder houdt over de start, voortgang en het einde van de zorg steeds contact met het bureau jeugdzorg. Daarnaast verschaft ze het bureau gegevens om de zorg te kunnen evalueren. Het bureau jeugdzorg let erop dat er een hulpverleningsplan komt en houdt in de gaten dat, in het geval van verscheidene zorgaanbieders, de zorg op elkaar aansluit. Daarnaast volgt het bureau jeugdzorg het verloop van de hulpverlening, helpt de cliënt bij vragen en evalueert aan het eind het resultaat.

De justitiële jeugdinrichtingen

Het bureau jeugdzorg kan in het indicatiebesluit opnemen dat een jeugdige in een justitiële jeugdinrichting geplaatst moet worden in het kader van een ondertoezichtstelling of een voogdijmaatregel. Het grote verschil tussen justitiële inrichtingen en andere jeugdzorgvoorzieningen is dat de eerste jongeren beperken in hun vrijheid. Dit moet jeugdigen – in hun eigen belang – beschermen. De rechter moet voor deze plaatsing in een justitiële jeugdinrichting toestemming (een machtiging) geven. De Dienst Justitiële Inrichtingen van het ministerie van Justitie bepaalt dan in welke instelling de jongere geplaatst wordt. Jeugdigen komen ook in justitiële inrichtingen als gevolg van een maatregel in het kader van het jeugdstrafrecht. Dit is een andere procedure; hiervoor is geen indicatie van het bureau jeugdzorg nodig.

4 Toezicht en handhaving

De bureaus jeugdzorg en de zorgaanbieders zijn met de nieuwe Wet op de jeugdzorg zelf verantwoordelijk dat zij hun werk kwalitatief goed doen. Zij moeten jaarlijks een verslag publiceren met gegevens over de kwaliteit van hun werk, de evaluatie hiervan en de eventuele verbeteringen. Het verslag moet duidelijk vermelden hoe cliënten betrokken zijn bij dit kwaliteitsbeleid. Gedeputeerde Staten, de Inspectie jeugdzorg en cliëntenorganisaties krijgen een exemplaar van dit verslag.

De Inspectie jeugdzorg (de nieuwe naam voor de inspectie jeugdhulpverlening en jeugdbescherming) let op de kwaliteit van het werk van de zorgaanbieders en bureaus jeugdzorg. De Inspectie doet dit op eigen initiatief, op verzoek van een individuele provincie of, als het gaat om een landelijk beeld, van het ministerie van VWS en/of Justitie.

De Inspectie gezondheidszorg ziet als vanouds toe op de jeugd geestelijke gezondheidszorg en de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen.

De belangrijkste wijziging met de nieuwe wet is dat de Inspectie jeugdzorg ook toezicht gaat houden op de Raad voor de Kinderbescherming. Verder krijgt de Inspectie de mogelijkheid om een schriftelijk bevel te geven wanneer bestuurlijk ingrijpen op korte termijn bij een organisatie nodig is.

5 Meer weten?

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Voor meer informatie op het terrein van het ministerie van VWS raadpleegt u www.minvws.nl

Ministerie van Justitie

Voor meer informatie op het terrein van het ministerie van Justitie raadpleegt u www.justitie.nl

Interprovinciaal Overleg (IPO)

Op het terrein van de jeugdzorg werken de twaalf provincies samen met drie grootstedelijke regio's. Voor meer informatie over jeugdzorg op provinciaal niveau raadpleegt u www.ipo.nl

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Voor informatie over de jeugdzorg op lokaal niveau raadpleegt u www.vng.nl

De Maatschappelijk Ondernemers Groep (MOgroep)

De MOgroep is de brancheorganisatie van Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening, Jeugdzorg en Kinderopvang. Kerntaken: belangenbehartiging en ondersteuning van de aangesloten ondernemers. Voor meer informatie raadpleegt u www.mogroep.nl

Het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW)

Het NIZW zet zich in voor kwaliteit en vernieuwing in de sector zorg en welzijn. Een onderdeel van het NIZW vormt het expertisecentrum jeugdzorg. Voor meer informatie raadpleegt u www.jeugdzorg.nl

Collegio

Collegio is een landelijke ondersteuningsorganisatie voor de jeugdzorg. Voor meer informatie raadpleegt u www.collegio.nl

Inspectie Jeugdzorg

De Inspectie Jeugdzorg houdt toezicht op de kwaliteit van de jeugdzorg. Voor meer informatie raadpleegt u www.inspectiejeugdzorg.nl

Uitgave:
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Directie Jeugdbeleid

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag

Postadres:
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
Telefoon (070) 340 78 90

Voor informatie:
Voor informatie en nabestellingen
kunt u terecht bij de medewerkers
van Postbus 51. Zij zijn op werkdagen
bereikbaar van 9.00 tot 21.00 uur
onder telefoonnummer 0800 - 8051
(gratis). De brochure is ook te
downloaden via www.jeugdzorg.nl

Internetadres:
www.minvws.nl

Januari 2005

Ministerie van Justitie

Directie Justitieel Jeugdbeleid

Bezoekadres:
Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag

Postadres:
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
Telefoon (070) 370 79 11

Internetadres:
www.justitie.nl

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

